

Viso gyvenimo meilė knygai, spalvai, gėlei

Lietuvos bibliotekininkų draugija, kasmet rengianti „Metų bibliotekininko“ konkursą, šiais metais specialiąją Vidmanto Staniulio premiją paskyrė Stasei Mikeliūnienei, Panevėžio apskrities G.Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos rankraštyno vedėjai. Staselė bibliotekoje dirbti pradėjo prieš gerus trisdešimt metų. Ji buvo pirmoji diplomuota bibliotekininkė Panevėžyje.

Virginija JANUŠEVIČIENĖ

Darbas rankraštyne reikalauja kruopštumo ir subtilumo

Rankraštynei Staselė Mikeliūnienė vadovauja aštuonerius metus. Čia dirbant prireikia ir bibliotekininkės, ir archyvininkės, istorikės žinių. Rankraštyno tikslas – išsaugoti Panevėžio istorijai žymių žmonių, organizacijų palikimą.

Profesorius Domas Kaunas, apsilankęs panevėziečių rankraštyne, pasiūlė kitų metų konferencijai skirti šią temą. Išties čia sukaupti miesto istorijos, kultūros lobiai verti didesnio viešumo, atskirų leidinių.

Staselei Mikeliūnienei kaupti rankraštyno fondą padeda jos sugebėjimas bendrauti, nuoširdumas. Dažnai tenka įkalbinėti jau mirusio žymaus žmogaus gimnainčius, kad jie perduotų bibliotekai rašytinį palikimą, nes čia jis bus tinkamai saugomas ir panaudojamas. Vedėja sako, kad darbui padeda ir tai, kad būdama Panevėžio senbuvė pažįsta daug žmonių ir visad stengiasi suskubti laiku, kol asmeninių archyvų dar nepagraužė laikas.

„Renkant senuosius dokumentus reikia daug laiko ir subtilumo. Negali tiesiog ateiti ir paprašyti. Pirkti biblioteka taip pat neturi daug lėšų. Kartais į išsiskyrimą su mylimo žmogaus laiškais, nuotraukomis, jo artimieji žiūri tarsi į dar vieną praradimą“, – sakė Staselė Mikeliūnienė.

Rankraštyne sukaupti 73 fondai pagal asmenų pavardes, organizacijų pavadinimus. Vedėja ypač didžiuojasi kalbininko Leono Kuodžio, vertėjo Benedikto Puodžiukaičio archyvais. Čia saugomi prisiminimai, dokumentai apie Ramygalos pradinę mokyklą, kuri dabar jau nebeegzistuoja. Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos darbuotojai stebėjosi, kad filosofas Arvydas Šliogeris savo rankraščius patiki ne jiems, o panevėziečiams.

Pirmoji bibliotekininkė su universiteto diplomu

Aštuonerius metus Staselė Mikeliūnienė rankraštyne buvo ir vedėja, ir pavaldinė. Tik prieš metus buvo skirtas antras etatas. Staselė nesibodi jokio darbo, atlikdama jį ypač kruopščiai. Ji mena, kad baigusi 2-ąją vidurinę mokyklą (dabar: V.Žemkalnio gimnazija) dvejus metus dirbo buhalterė, kad užsidirbtų pinigų aukštojo mokslo studijoms. Įsitaisė palatą, batičius ir išvažiavo į sostinę. Labiausiai traukė architektūra, bet pabijojusi konkurso pasirinko universitete bibliotekininkystę.

Kai baigusi studijas atvažiavo į Panevėžį 1958 metais, buvo vienintelė diplomuota bibliotekininkė mieste. Pradžioje dirbo 2-ojoje miesto masinėje bibliotekoje, bu-

TOMO STASEVIČIAUS NUOTR.

Ponios Mikeliūnienės niekas kitaip nevadina, tik – Stasele.

vosioje Pušaloto gatvėje. Po penkerių metų ją perkėlė į 1-ąją miestą masinę biblioteką skaityklos vedėja. Kadangi bibliografijos skyriaus nebuvo, pati darė kartotekas. Nuo tų metų bibliotekoje pradėta kraštotyrinė kartoteka. Reorganizavus biblioteką į viešąją, Staselė Mikeliūnienė buvo paskirta bibliografijos skyriaus vedėja.

Savo kraštui bibliotekininkė visad skyrė daugiau dėmesio nei buvo reikalaujama darbe. To pasekmė buvo knyga – literatūros rodyklė „Panevėžys. 1940-1980“. Beje, leidinys buvo užbaigtas išėjus iš bibliotekos ir dirbant lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja. Staselė Mikeliūnienė nebenori prisiminti priežasčių, privertusių išeiti iš bibliotekos – tai labai skaudu.

„Tuo metu sunkiai susirgau. Gal ir šventvagiška taip manyti, bet knyga mane pagydė. Manau, kad tai buvo pati lemtis. Darbas prie knygos atitraukdavo nuo minčių apie ligą, skubėjau, kad tik suspėčiau ją baigti“, – pasakojo Staselė Mikeliūnienė. Mamos pėdomis į bibliotekininkystę pasukęs sūnus Audrius pratęsė jos darbą, parašydamas diplominį darbą „Panevėžio miestas spaudoje. 1981-1985 metai“.

Staselė yra surinkusi įdomią medžiagą apie Panevėžio miesto Sodų gatvę, joje gyvenusius, dabar po visą pasaulį išblaškytus žmones. Dar vienas didelis darbas – prisiminimai apie jos gimtinės kaimus. Šie unikalūs veikalai kol kas tik mašinarščiuose. „Nesugebu eiti lėšų ieškoti, susirasti rėmėjų. Matyt tam esu netikusi“, – atsako Staselė į klausimą, kodėl šių darbų nebandyta išleisti.

Akvarelė atspindi jausmus ir nuotaikas

Daugelį nustebino, kai Staselės

Mikeliūnienės dukra Daina, aukso medaliu baigusi 5-ąją vidurinę mokyklą, kurioje sustiprintas anglų kalbos mokymas, turėjusi polinkį muzikai, staiga nusprendė studijuoti architektūrą. Staselė mano, kad nerealizuotas jos svajones įgyvendino dukra.

Bibliotekininkės specialybė anaipol nereikšė, kad menų bus atsisakyta. Kai tik Panevėžyje 1968 metais buvo įkurta Dailės mokykla ir jos vakarinis skyrius, Staselė ten pradėjo mokytis. Namuose laukė maži vaikai, puodai, darbe – knygos ir kartoteka, o vakarais – atgaiva širdžiai. Staselė tiesiog iklimpo į akvarelę, kuri geriausiai atitiko jos tapybos maniera.

Draugės sako, kad iš darbų pažįsi jos nuotaiką, jausmus, išgyvenimus. Geriausiai tą perteikia žemės spalvų tonai ir pustoniai, kartais įgaudami iškilmingo violeto atspalvių, bet vengdami mėlyno šalčio. Staselė lieja peizažus, naturmortus, tačiau arčiausia širdies – gėlės. Dažniausiai ji tapo dovanotas puokštes ir visad pažiūrėjusi į paveikslą gali papasakoti jų istoriją.

1983 metais įstojusi į Lietuvos tautodailininkų sąjungą, pirmąją personalinę parodą Staselė Mikeliūnienė surengė Vilniuje. Ji nuolat dalyvauja tautodailininkų darbų parodose. Ir dabar Dailės galerijoje eksponuojami du jos paveikslai. Tautodailininkė jau nebesukaičiuoja personalinių ir bendrų parodų, kuriose dalyvavo būdama „Spektro“ dailės studijos nare.

Meilė knygoms ir akvarelei nebeapaliko vietos muzikai. Mat studijų metais Staselė penkerius metus kankliavo Vilniaus universiteto dainų ir šokių ansamblyje, kuris tuomet tapo laureatu Maskvoje vykusiame tarptautiniame jaunimo festivalyje.